

873

ЛЕГЕНДА *с. е. Повість*

про святого

ЮЛЯНА МИЛОСЕРДНОГО.

Гюстава Флобера

з французского переклав

В. Сава.

Львів 1891.

З друкарні товариства імени Шевченка
під зарядом К. Бедирського

С. Менцинал
1891.

I.

Батько
Батько й мати Юліянові жили в замку, серед лісів на склоні горба.

Острокінчасті дахи чотирох веж по *того з.*
углах-побиті були олов'яною бляхою, а мури в основі своїй спочивали на могучих скалах, що спадали стрімко на дно ярів.

Плити на подвірю були чисті як церковний поміст. Довгі ринви в виді змійів з похиленими в низ мордами викидали дощівку (в цистерну), а на краях вікон, по всіх поверхах процвітали в мальованих глиняних горшках ~~то~~ васильок, ~~то~~ геліотроп.

Друга
Друга огорожа з частоболу містила в собі наперед сад овочевий, далі кілєм обведений зільник, де понасаджу-

вані цвіти творили букви, а там ряди виноградів з альтанками для прохолоди і осібне місце, де чурки гралися в мяча. По другім боці стояла ксарія, стайні, пекарня, винниця і стодоли. Довкола послався зелений настівник огорожений також сільним терновим плотом.

Житє пліло ту в спокою з так давнього часу, що решітка у воріт вже й не опускалася; в ровах не було ні крихти води; ластівки лішили гнізда в щілинах стрільничих вікон; а вартівник, що за дня ходив по валу, як тільки сонце сильнійше принікало, завертав до стражниць і засипляв там сном праведного.

В середині полискувало всюди залізне окуте; килими в покоях забезпечували від зима; в шафах було повно шматя; в пивницях бочки з вином стояли одна поверх другої, а дубові скрині скриніли під вагою мішків срібла.

В збройовні між прапорами і мор-

дами диких звірів можна було побачити зброю всіх часів і народів від пращ Амалектитів і коній Гарамаитів аж до коротких шнад Сараценських і Нормандських кольчуг.

В кухні на головному розжі мож було обертати бика, а каплиця була прибрана по королівськи. В однім куті осторонь була навіть римська лазня, але добрий господар не вживав єї, вважаючи се звичаєм поганьським.

Загорнутий все в лисюру ходив він по господі, робив суд підданям, рішав спори сусідів. Зимою вдивлювався в шлатки спадаючого снігу, а ні, то казав собі читати казки. Від перших погідних днів спускався на своїм мулі вузкими стежками на край зазеленівшихся нив, гуторив з мужиками і подавав їм ради. Після многих пригод оженився на панночці з високого коліна.

Вона була дуже біла, дещо гордовита і поважна. Верх єї капелюха до-

тикав привалка дверей, а задній кінець сукні волікся за нею на три кроки. Єі покої були уладжені по монастирськи. Що дня рано роздавала вона роботу наймичкам, доглядала конфітур і пахучих мастей, пряла кужіль, або вишивала на вівтар обруси. На горячі просьби по-слав їй Бог сина.

Пішла тогди велика радість і шир, що тревав три дні і чотири ночі при світлі походень, при звуках арф, серед зелені листя. Подавано там самі ласощі, і кури завбільшки барана. Всім на потіху вискочив з одного порога карлик. Товпа росла з дня на день. В кінці не стало чарок. Прийшлося пити з турових рогі і шолємів.

Молодої поліжниці не було на тім празнику. Вона спокійно лежала в ліжку. Прокинувшись замітила одного вечера в падаючім через вікно місячним проміню ніби подвижну тїнь. Був то старець в рясі з грубої сірачини, з

чотками при боці, з мішком на плечох, в повнім уборі пустинника. Він станувши йій у головах проказав не отвираючи уст:

— Радуйся мати! Твій син буде святым!

Вона мала вже скрикнути, но він сунучись по проміню місяця, іднйвся легко в воздух і щез. Бенкетові пісні залунали ще дужше. Вона почула голоси ангелів і голова ві упала на подушку, над котрою в оправі з дорогого каменя висіла кість мученика.

Другого дня всі запитані слуги заявили, що не бачили жадного пустинника. В сні чи на яві, всеж мусіло се бути об'явлене з неба. Вона не сказала того нікому, щоб не докоряли йій гордістю.

Досвіта гості розійшлися. Батько Юліяна стояв саме за бантровою брамою, куди зайшов провожаючи остатнього гостя, коли нараз станув перед ним у тумані жебрак. Був то циган з

позаплітаною бородою, срібними обручками на обох руках і промінистими очима. Голосом віщим пробубонів він ті слова без звязку :

— А! А! твій син!... много крови!... много слави!... вічно щасливий! рідня цареві...

І схилившись по милостиню, пронав у траві, щез.

Добрий пан глянув на право, на ліво, кликав що сили. Нікого! Вітер свистів, порання мрака піднімалася.

Він приписав той привид своїй утомі, безсонности, що затуманила його голову. — Коли скажу се, готові мене висміяти — говорив сам про себе.

Але блискуча судьба призначена синові осліпляла його, хоч обіцянка була неясна, тай сам він сумнівався, чи чув єї.

Муж і жінка скривали перед собою свої тайни. Але обоє любили дитя однаково, гляділ на него як на ви-

браниця божого і обсипували ласками без границь. Ліжко єго було вишхане найделікатнішим пухом; лямна в виді голуба світилась над ним день і ніч; три мамки вколисували єго; і міцно в пеленки вповитий, румяний, синьоокий, в парчевім плащукі і перлами обшитім очінку він подавав на дитину-Ісуса. Зубки прорізалісь єму так, що він ані разу не заплакав.

На сьомому році навчила єго мати співати. Батько, щоб єму додати відваги, посадив єго на великого коня. Хлопя всміхалось з радости і незабаром привчилося добре їздити верхом.

Старий, дуже вчений чернець навчив єго святого шьєма, арабських нумерів, латинської азбуки і рисувати на пергаміні мін'ятури. Вони працювали разом на самому вершку вежі далеко від усякого шуму.

По науці сходили оба в город, де підчас проходу вчилися ботаніки.

Нераз добачувано далеко в долині ряд обладованих звірят, за котрими поспішав пішки чоловік у східному вбраню. Господар пізнавши в нім купця вислав за ним слугу. Чужинець звертав довірливо з дороги, а впроваджений у гостинну добував зі своїх скриньок штуки аксаміту і шовку, вироби з золота і срібла, пахуче зілля і другі дивні річі не знає, до якого вжитку; вкінці відходив з добрим зиском, не дізнавши ніякої кривди. Іншим разом товпа прочан стукалась до брами. Мокра їх одіж схла при огни, вониж самі покріпившись, розповідали о своїх вандрівках, о блуканці кораблів по спіненим морі, о пішки відбутих дорогах через горячі піски, о жорстоких ділах поган, о печерах сирійських, о яслах, о гробі. На відхіднім обдаровували молодого пана раковинами від своїх плащів.

Часто приймав господар старих своїх товаришів військових. Вихляючи

чарку за чаркою згадували вони про свої битви, про здобуване кріпостей ударами машин воєнних, про незвичайні рани. Слухаючи їх Юліян зітхав голосно. Тоді батько був би присяг, що з него вийде великий вояк. Але вечером повертаючи з вечірні проміж похилених убогих Юліян роздавав їм зі своєї монетки милостиню так скромно і з таким благородним видом, що мати сподівалася на невно побачити його колись архієпископом.

В каллиці місце єго було все коло родичів. І щоб як довго правилась служба, він клячів при своїй лавочці, поклавши шанку на землю і зложивши руки.

Раз підчас богослуженя підняв голову і замітив малу, білу миш, що вилізла дірою в мурі. Вона побігала по першій ступні вітваря і по двох чи трьох вандрівках в право і в ліво скрилася в ту саму щілину. Другої неділі

*що не в
святий*

що не - Кост

его у м

було

Займає

розд

непокоївся він на саму згадку, що може єї побачити в друге. Так і сталося — вона знов явилась. І що неділі він ждав єї; вона єго дразнила; вона остогидла єму; він постановив увільнитися від неї.

Заперши двері і накрививши на ступнях паляниці, станув з прутником в руці проти діри. По дуже довгім часі вказався вкінці рожевий носик, а там і миш ціла. Він ударив єї злегка раз і здеревів на вид того малого недвижного тіла. Капля крови сплямила камяну плиту. Він витер єї чим скорше рукавом, викинув миш на двір і не сказав об тім нікому.

Ріжні птички дзьобали в городі зернята. Єму прийшло до голови набити в тростинку гороху. Як тільки зачув на дереві цвіріньканє, скрадався туди тихенько, піднимав цівку в гору і надувався; а пташки спадали єму на плечі таким густим дощем, що він не міг

здержатись від сміху, вдоволений тою псоотою.

Якось ранком повертаючи з валу побачив на верху стіни великого голу-ба, що пишався на сонці. Юліян при-станув, щоби на него подивитись. Стіна в тім місці була провалена і він нала-нав пальцями відломок каменя. Він за-махнувся. Камінь поцілів птицю; вона так і впала грудкою в рів.

Покалічившись об терне, спу-стився Юліян аж на дно рова шукаючи скрізь проворнійше молоді собаки.

Голуб з пришибленими крильми тре-нався ще висячи на гиллях ясеня. Жи-вучість его розгнівала хлопця. Він став его душити, а за кожним дрюгненем птиці билося в ньому серце, котре су-дороги ті нановнювали якоюсь роскі-шю дикою, бурливою. При останнім дрюгненю він почув ослабленє.

Підчас вечері заявив батько, що ему в тім віці треба вчитись полювати.

Він винайшов старий записаний зошит, що в питаннях і відповідях подавав усі ловецькі забави. Навчав там учитель свого ученика, як тресувати псів, як привчати до польованя соколів, як наставляти тенета, як пізнавати оленя по олітках, лиса по слідах, вовка по леговищу, подавав спосіб, як розрізнити їх сліди, яким робом їх полошити, де бувають звичайно їх криївки, які вітри найприхильніші. Були там вкінці вичислені всі оклики ловецькі і приписи ловів. Коли Юліян вивчив то напам'ять, зібрав для него батько псарню.

Призначено туди насамперед двайцять чотири хортів барбарійських, скорших від газель, котрих тому і трудно було утримати; далі сімнайцять пар бретонських псів, червоних, біло-цяткованих, знаменито витресуваних, міцногрудих і голосистих; далі було сорок псів, як медведі косматих, котрими тровлено диких кабанів, коли ті нагло звер-

талися грізно назад. Татарські пси, майже такі великі, як осли, огнистої масти, з широкими хребтами і прямими ногами призначені були до погоні за зубрами. Чорна шерсть іспанок полискувалась як атлас. Дзявканє гальботів не уступало гавканю англійських бітлів. На окремім обійстю гарчало вісім британів алянських потрясаючи ланцюхами і блимаючи очима; страшні ті звірі кидались на самих їздців і не злякались би навіть перед львами.

Всіх їх годують пшеничним хлібом, наповано з камяних корит і кликано звінкими прізвищами.

Соکیلник перевиснав ще може царню; добрий пан набув собі за великі гроші кавказких беркутів, соколівбілоторів бабiлонських та німецьких і соколів вандрівних спійманих на скелях понад холодними морями, в далеких, далеких країнах. Сиділи вони в пошитій соломою шоні попривязувані до бантів.

на ланцюгах

Перед кождим з них находився кланоть мурави, куди від часу до часу пускали їх стріпати.

Споруджено також всякого рода сітки, гачки, ланки і сільця.

Часто виводжено лягавих собак в поле, де вони попадали сейчас на дичину. Тоді зближалися тихачем ловці і розтягали понад єї неподвижними тілами великанську сіть. На даній знак пси починали лаяти. Перепелиці знимались до лету, а тоді кидались на них спрошені з околиці дами з своїми чоловіками, діти і слуги і легко їх вилловлювали.

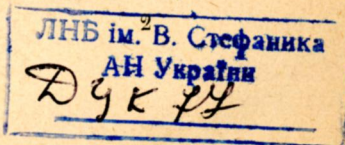
Іншим разом бубнили, щоби винолошити заяців. Лиси надали в ями, а нагло зіскакуюча пружина ланки хватала вовка за ногу.

Но Юліян погорджував тими зрадними приладами; він волів полювати осторонь від усіх на своїм коні і зі своїм соколом. Був то незвичайно вели-

кий скитський, сніжнобілий кречет. По-над його шкіряним каптуром повівала китиця з піря; на синіх його ногах звеніли золоті звінки. Кінь чвалав, поля помикали в зад, а сокіл держався кріпко на руці свого пана. Нараз знімав з него Юліян пута і пускав його. Стрілою неслася відважна птиця прямо в гору. Тоді мож було замітити, як там у горі кружили дві неоднакові плямки, як вони сполучалися, а в кінці щезали в лазуревій вишині. По хвили спускався вже сокіл роздираючи яку небудь птицю і бючи крильми вертався, щоб усісти знов на рукавиці.

Таким способом ловив Юліян чаплю і каню, ворону і шуліку.

Він любив вигравати на стрілецькій трубі йдучи в слід за своїми псами, що вганяли боками горбів, перескакували потоки, забігали в ліс. Як тільки кусаний ними олень починав стогнати, він ловаював його як стій, а потім не міг на-

любуватися завзятем псів пожираючих посіченого в кусинки оленя на його димлячійся шкірі.

В дні мрачні ходив на болота, де засідався на дикі гуси, качки і на видри.

Від самої зорі вижидали його під рундуком три конюхи, а старий чернець вихилившись через своє віконце на дурию старався призвати його до себе знаками. Юліян не вертався вже. Він вибірався в спеку, в дощ і в бурю, пив жменею жерелову воду, їїв на бігу лісові яблука, притомлений випочивав під дубом. Окровавлений, заболочений, з тернем у волосю і просяклий наскрізь запахом дичини вертав о півночі домів. Далі і сам здичів. Коли мати його обнімала, він приймав з холодом єї ласки, немов би задуманий над чимось дуже важним.

Він вбивав медведів ударом ножа, бивів топором, диків ратищем, а раз

одним одніським костуром обігнався перед цілою тічнею вовків, що пожирали трунів під шибенцею.

Одного зимового поранку вибрався він ді дня в повній збруї, з луком на плечах і снопом стріл привязаним до кульбаки сідла.

Під ногами єго датського коня, що ступав рівним кроком, дудніла земля; слідком за ним манджали дві куці собаки. Вітер дув страшенно, а плащ єго був обліплений зернами пшею. Небо в одній стороні прояснилось і він замітив при білім світлі дня чимчикуючих біля своєї нори кріликів. Мерщій кинулись на них оба пси і хапаючи живо одного за другим ламали їім хребти.

Невдовзі вїїхав у ліс. Закоцєний від зимна спав на кінчику одної гилячки сховавши під крило голову глухман-тетерев. Юліян замахнувшись мечем на відлів відсік єму обі ноги і не піднімаючи єго пустився далі.

По яких трьох годинах опинився на вершку так високої гори, що небо над нею здавалося майже чорним. Перед ним опускалася довгою стіною, над безоднею похилена скала, а на її краю стояли два козли поглядаючи в пропасть. Не маючи під рукою стріл (бо кінць єго остав позаду) він задумав дійти до них. Босо, рачкуючи приповзвкінці до першого козла і ихнув єго ножем в бік. Другий в переполоху скочив у безвість. Юліян кинувся, щоби і єго вдарити, але поховзся і внаві розкинувши руки, на тіло першого, лицем до пропасти.

Вернувши в низ пішов поздовк ряду верб, що росли понад рікою. Низько увихаючіся журавлі пролітали від часу до часу понад єго головою. Юліян побивав їх батоєм, не похибляючи жадного.

Тимчасом повіяло теплом, иней стопився. Широко заколихались пари. Вка-

залося сонце. Перед єго очима в дали залосніло оловяним блеском наче морозом стяте озеро. Серед озера був якийсь звір незнаний Юліянови, чорномордїй бібр. Помимо віддаленя повалила єго стріла, а Юліян злився не можучи зняти з него шкірки.

За тим подався до бору по дорозі обсаженій високими деревами, котрі вершками своїми творили щось в роді триумфальної брами. З гущавини вискочила серна, на поперечці вказалася ланя, з норн виліз борсук, нава розпустила свій хвіст по зеленій траві. Коли Юліян їх усіх повбивав, тогди появлялися другі лані, другі борсуки, другі пави, і шапки і сойки, і тхорі і лиси, і їжі і риці, безконечне множество звірів змагалося з кожним кроком. Дрожачи кружили вони коло него з поглядом лагідним, благаючим. А Юліян вбивав їх без утоми. Раз по раз напинав він свій лук, добував меча, колов ножем без ми-

сли, без пам'яті. Він полював в невідомій околиці, від неозначеного часу, не тямлячи самого себе. Все те відбувалося так скоро, як іноді буває в снах. Незвичайна поява спинила его. Було то стадо оленів, що заповняло собою долину розкинену в півокрузі. Скуплені один при другім вони огрівалися своєю власною парою, що туманом стояла над ними.

Надія подібної добичі заперла у нім на кілька хвиль дух — так утішився. Він скочив з коня, засукав рукави і давай стріляти.

На свист першої стріли всі олені повернули на раз голови. В їх товпі вчинився нелад, понеслися жалібні голоси, череда сильно метушилася.

Стіна долини була надто висока; перескочити було годі. Бігаючи довкола глядали вони виходу, а Юліян цілив і напинав, цілив і напинав, а стріли падали густим дощем. Олені пошалівши

вдаряли на себе самих, ставали дуба, сминались один на одного творячи по-счіплюваними за роги тілами своїми горб широкий, що двигався з місця на місце і валився.

В кінці конали всі на піску, з піною в роті, з вимотаним нутром. Чим раз то слабше робили вони боками, а далі все стало недвижне.

Запала ніч. За лісом крізь гиле червонілося ще кровавою плахтою небо. *Наказ* Юліян сперся о дерево і окинув великими очима ту величезну різницю. Він не розумів навіть, як міг се зробити.

В тім показався край ліса, на другому боці долини олень з ланею і молодим. Був він чорний, великого росту, з білою бородою і шіснайцятьма росохами. Блідаво жовта як осінній лист ланя скубала траву, а сорокате молоде ссало стару не спиняючи єї в ході.

Ще раз зафуркотів лук і молоде

впало сейчас трупом. А мати поглядаючи на небо, як не заголосить грімким, проймаючим, людським голосом, як не зарує, Господи! В саміську грудь вимірив їй обурений Юліян і повалив на землю.

Побачив то старий олень, поскочив до него. Юліян післав єму остатню свою стрілю. Вона попала в чоло і застрягла між рогами.

Він мов і не почув єї і перескакуючи через трупи щораз то наближався, готов кинутись на него, роздерти єго. В невимовнім страху Юліян подався вже в зад. Но диво! Звір зупинився і блискаючи очима, урочисто, як патріарх який, як судя, при звуках далекого звона проказав тричи :

— Проклятий! проклятий! проклятий! Прийде день, чоловіче лютій, коли ти убеш рідного батька й матір! —

Він уяв на коліна і примкнувши з легка повіки сконав.

Юліян остовнів; потім ослаб нагло і почув якусь відразу. Єго огорнув незмірний сум і він закривши лице руками довго-довго плакав.

Кінь єго пронав; пси єго відбігли; а окружаюча єго пустиня неначе грозила єму несказаними лихами. Знятий страхом пустився першою ліпшою стежкою поперек ціль і сейчас майже опинився під брамою замку.

В ночі єму не спалось. При меркотячім світлі завішеної лямни привиджувався єму завжди старий чорний олень. Віщованє те не давало єму спокою. Він старався єго забути. — Ні! ні! ні! я не мігби їх убити! — А згодом думав: — А як би я захотів, пренінь?... — і він починав лякатися, щоб чорт не підсунув єму часом тої поганої мысли.

Цілих три місяці молилася в головах єго ліжка тяжко зажурена мати.

Зітхаючи ходив без устанку по ко-

ритарях батько. Він дозвовав найславнійших докторів, що записали Юліянови множество помічних ліків. Хворобу єго, по їх словам, споводував противний вітер або любовне бажанє. Однак молодець на всі допити кивав тільки головою.

В кінці почав Юліян приходити до сил. Тогди старий чернець і добрий пан проходжувалися з ним по дворі тримаючи єго по під пахи.

Подужавши зовсім він відказувався вперто від полюваня.

Батько, бажаючи єго потішити, дарував єму велику, сараценську шпаду. Вона висіла високо на стовпі поміж другими річами. Щоби єї дістати, треба було драбини. Юліян виліз по ній. Тяжка шпада вихопилаєь єму з рук і падаючи зачіпила доброго пана так, що розтяла на нім опанчу. Юліянови видалось, що убив батька. Він зомлів.

З того часу він боявся оружя,

бліднів на сам вид заліза. Слабкість та приводила родичів до розпукки.

В кінці вже й чернець старий велів йому вернути до своїх шляхетських забав, закликаючи его на Бога, на честь і на предків.

День в день забавляли его конюхи киданєм копій. Дуже скоро набрав в тім Юліян великої виправи. Він поціляв копієм в шийки фляшок, відбивав зубці хоруговок на даху, а в гвозді на брамі понадав за сто кроків.

Було то вечером в літі. Коли предмети всі при смерку не досить ясно представлялися, замітив Юліян, лежачи під виноградом у городі, в дали два білі крила, що піднималися понад самими тичками. Він навіть не сумнівався, що се був бузько і пустив копієм.

Роздався проймаючий крик. То була его мати. Довгі кінці єї очінка були прибиті до муру.

Юліян покинув замок. Тільки єго й бачили.

II.

Він пристав до проходячої шайки людей шукаючих пригод. *розплатити*

Пізнав тогди і голод і спрагу і трясоту і нужу. Привик до гуку воєнного і виду вмираючих. Шкіра на нім потріскала від вітру, тіло ствердло від дотику збруї. А що був незвичайно сильний, відважний, уміркований і проворний, то без труда обняв провід над невеличким відділом.

Починаючи борбу поривав за собою жовнірів могучим замахом меча. По узловатім посторонку, нічу, добувався на мури кріностей, гойданий вихром, підчас коли іскри грецького вогню засипували єго панцир, а з вікон стрільничих лилися потоки киплячої смоли і розтопленого олова. Часто під ударом ка-

меня розпискувався єго щит, часто заломлювались під ним обтяжені людьми мости. Раз вимахуючи своєю важкою булавою обігнався від чотирнаїцятки їздців. На турнірах побивав усіх своїх противників. Більше як дваїцять раз уважали єго за погибшого.

Та Богу дякувати він завсігди виходив ціло. Може тому, що опікувався духовними, сиротами, вдовицями, а особливо старими. Як тільки побачив перед собою старця, кликав за ним, бажаючи оглянути єго особу, мовби боявся вбити єго, хочби через помилку.

Раби-утікачі, хлопи-бунтівники, безбатьченки вбогі, всякого рода шибай-голови, все то збігалося під єго знак. З них він зложив собі війсьکو.

Воно побільшалося. Пішла о ним слава, єго відшитувано.

Він спомагав по черзі і Дофена французского і короля англійського і Темпляріїв єрусалимських і Сурену, царя

Партів і Негуса абіссинського і царя калькутського. Він воював з покритими рибячою лускою Скандинавцями, з Неграми узброєними в круглі щити зі шкури гіпопотамів, що воювали на червоних слонах, з жовтими Індійцями, що понад своїми діядемами махали широкими, від зеркал яснішими шаблями. Поконав Трогльодитів і людодідів. Переходив через такі горячі країни, що від жару сонця занималося на людях волосся як походні, і через такі студені, що їм відлітали руки і падали на землю; то знов через такі мрачні сторони, що люде йшли в перед окружені зі всіх боків привидами. Держави в прикрім положеню питали в него поради. (В переговорах з послами осягав він проти сподіваня добрі услівя.) Коли який пануючий занадто погано вівся, він сейчас ставав перед ним і робив єму докори. Освобожав народи і увільняв запертих у льохах королів. Не хто, а

він сам убив змія медіоланського і
 обербірбахського смока.

Цар Аквітанії відніс був тріумф
 над іспанськими музльманами, оженив-
 ся на сестрі Каліфа з Кордови, а доч-
 ку, що вона привела на світ, вихову-
 вав по християнськи. Та Каліф пустив
 єму тумана, що буцім то хоче вихре-
 ститися, прийшов до него з численною
 дружиною в гості, вирізав цілу єго за-
 логу, а самого вкинув у підземну тюр-
 му. Ту мучив єго страшно, щоби дові-
 датись від него що небудь про скарби.

Юліян прибув єму на поміч, роз-
 бив військо невірних, обляг місто, вбив
 Каліфа, відрубав єму голову і мов ку-
 лею кинув нею за окоши. Потім вивів з
 тюрми царя і при всіх двораках казав
 єму сісти на престолі.

В надгороду за таку прислугу по-
 дав єму цар кіш грошей. Юліян відка-
 зався.

— Певно хоче більше — подумав

цар і офірував єму три четвертини всіх своїх богацтв. Той знова відказався. Тоді запрошував єго царювати з ним наспів. Юліян і за те подякував. Цар аж сплякнув з досади. Вже й сам не знав, як би то єму віддячитися. Нараз вдарився по чолі і шеннув щось на ухо дворакови. По хвили розвернулися в дверех поли килима і перед ними явилася молода дівчина.

Єї великі чорні очі світилися лагідним блиском, мов дві лямпі. Мила усмішка розхияла уста. Довгі кучері зачіналися о алмази єї на пів розкритої одежі, а крізь прозору туніку пробивалася краса молодого тіла. Ціла вона була дрібна, пухка, тонка.

Юліян був очарований любовою, тим більше, що жите єго доси було чисте, непорочне.

Він одружився на царевій дочці і взяв в придане від єї матері замок.

Скінчилося весіле і по тисячних

заявах взаємної дружби і приязни покинули молодята старих.

Замок збудований на лад мавританський з білого мармуру стояв на надморським шпилью серед померанчевого гаю. Цвітисті тераси спадали на сам край заливу, де під ногами прохожих хрунали рожеві мушлі. За замком послався вахлярем ліс. Над ним було вічно голубе небо, а дерева клонилися раз у раз то під повівом з моря, то під вітром з гір замикаючих в дали звід неба.

Тінисті комнати освічували висаджені дорогими каменями стіни. Високі, як тростина тонкі колюмни підпирали зводи склепінь, що були украшені різьбою представляючою сталяктити печер.

По світлицях стріляла в гору вода, подвіря були вимощені мозайкою, перегороди різьблені в квіти і в тисячні вигадки будівницької штуки. А всюди панувала така тишина, що мож було по-

чути шелест стяжки або далеке зітханє.

Юліян залишив бої. Він відпочивав оточений спокійними людьми. День в день проходила коло него товпа падаючи перед ним на коліна і цілючи єго руки після східного звичаю.

Одягнений в порфіру, спершись на вікні нагадував він колишнє своє полюванє. Він так і погнався би пущею за струсями і газелями, так і засїв би в бамбусах на леопарда, вганяв би по лісах повних носорогів, спинався б на шпилі найнедоступніших гір, щоби відтам ліпше мірити в орлів, так і подужав ся би з білими медведями на ледоватому морю.

Часом знов бачив себе в сні прavitцем Адамом посеред раю між усіма звірями. Тільки він простягне руку, вони вже неживі. То знов проходять вони перед ним пара за парою, більші за меншими, від слонів і львів до гор-

ностаїв і качок, як в той день, коли вступали всі в корабель Ноя. А він з темної печери кидає на них свої непохибні кошія; до него підходять другі; і нема тому кінця; і він прокидаєся завертаючи дико очима.

Князі друзяки Юліяна запрошували єго на лови. Він усе відказувався. Сподівався, що такою покутою відверне від себе лихо. Єму здавалося, що від убійства звірів зависла судьба єго родичів. Він тужив за ними, але й тамта єго пристрасть ставалася майже невдержимою.

Жінка, щоби єго розвеселити, призивала штукарів і танешниць, гуляла з ним по полі у відкритій лектиці; іншим разом простершись у човні слідили обоє за рибами, гуляючими в просвітчестій як небо воді. Часом кидала вона єму цвітами в лице, а ні, то присівши єму в ногах пригравала на трехструнній мандоліні; потім поклавши єму на

Повозист

плече **обі** руки **питала** несмілим голосом:
— Що з вами, дорогий пане?

Він або зовсім не відповідав, або вибухав плачем. Раз таки звірився їй зі своєю страшною думкою. Вона пробувала переконати його розумними висновками: Єго батько й мати, казала, певно вже померли; а хочаб він їх коли ще й побачив, то яким чином, яким світом міг би він зважитися на се погане діло? За тим обаво єго безпідставна — він повинен знов полювати.

Юліян усміхався слухаючи єї, але бажаня єї не важився сповнити.

Було то вечером у серпни. Обоє були вже в спальні. Вона лягла спати, він клячів на молитві. Нараз чує дзявканє лиса, а там немов легкі кроки під вікном. Єму привиділись крізь птьму мов би тіни звірів. Покуса була вже занадто сильна. Він зняв зі стіни сагайдак. Вона здвигнулась.

— Хочу тебе послухати! — ска-

зав він. — До світу сонця поверну. —

Вона однак побоювалася нещасної пригоди. Він успокоїв її і вийшов, дивуючись по дорозі непостійному успособленню жінки.

По якімось часі вийшов до спальні паж і сказав, що якась незнайома пара бажає побачитися з панею і то зараз, в неїприсутности пана.

По хвили вийшов у хату старець зі старою, обоє згорблені, в окуренних порохом полотнянках і з налицями в руках.

Осмівлившись заявили, що приносять Юліянови вісти о родичах. Вона нахилилася, щоб їх вислухати.

Ті однак переглянувшись поміж собою запитали, чи любить він усе ще родичів, чи згадує їх коли небудь.

— Ох! так! — відповіла вона.

Тоді екликнули обоє:

— Ну! так се ми! — і усіли помучені і здорожені.

Та молода жінка не відразу повірила, що єї чоловік — дійсно її син. Щоби впевнити єї, вони описали її деякі знаки, що були у него на тілі. Вона зіскочила з ліжка, прикликала свого пажа і їм подали вечеряти.

Хоч не аби як голодні, вони зовсім майже не могли їсти, а вона примічала з боку, як, беручи за чарки, дрожали кінцї її руки.

По тисячу разів винитували вони про Юліана. Вона відповідала за кожним разом, скриваючи перед ними пильно тільки ту єго важку думку, що дотикала її.

Видячи, що він не вертає, вони покинули свій замок і не тратячи надії ходили вже від кількох років за неясними сказівками. Їм прийшлося висипати тільки грошей на переправи через ріки, на гостинниці, на датки королям, ба й на запханє пельки злодіям, що у них випорожнився в кінці капшук. Те-

пер ходили вже о жебранім хлібі. Та що се значить, коли будуть могли вже небавком обняти свого сина? Вони тішилися єго щастєм, що у него така гарна жінка, і не могли на неї надивитися, не могли єї націлюватися.

Не мало здивували їх богаті прибори світлиці, а старий обдивившись по стінах запитав, що ту робить герб царя Аквітанії?

Вона єму на те:

— То мій батько! —

Тогди він аж здрігнувся нагадавши віщованє цигана. А стара пригадуючи собі слова пустинника міркувала: Слава сина — то певно тільки зоря — віщунка єго вічного блиску. І обоє сиділи здивовані, задивившись на канделябр, що освічував стіл.

Замолоду мусіли вони бути дуже гарні. У матері було ще все волосє. Довгими, сніжнобілими пасмами воно спадало їй аж на щокн. Батько знов

високим ростом своїм і довженною бородою подавав на церковну статую.

Жінка Юліяна упросила їх, щоби не чекали на него. Сама поклала їх у своє ліжко і примкнула вікно. Вони поспули. Збиралося на день. За вікном починали озиватися пташки.

Минувши парк, Юліян ступав важким кроком по лісі, любуючись м'яккою травою і приємним повітрям. Тіні дерев падали на мох. Від часу до часу розкидував місяць по полянках білі плями, а йому привиджувалися багна. Він вагався, чи йти, чи ні, приймаючи блискучу траву за зеркало стоячої води. Скрізь панувала глибока тишина. З тих звірів, котрі недавно ще кружили докола замку, не видко було ні одного. Ліс видався ще густіший, потемнішало ще більше. Повіви теплого вітру занесли ослабляючим запахом. Юліян стряг у кущах повялого ли-

стя. Щоби трохи відсапнути, він оперся о дуба.

Нараз вискочила з поза него темна якась маса — кабан. Юліян не мав коли вхопити за лук і закурився тим немов яким лихом.

Далі вийшовши з ліса замітив вовка, що сунув поздовж плота.

Юліян післав єму стрілу. Вовк зупинився, повернув голову, глипнув і посунув далі. Він тюнав усе в тім самім віддаленю, раз по раз пристаючи. Але кілька разів в него мірено, починав утікати.

Так пройшов Юліян незмірену рівнину, потім горби піску, а в кінці опинився на високоровени, з котрої відко було спорий шмат краю. Кам'яні плити були там розсіяні між поваленими гробами. Він спотикався о кістяки трупів. Тут і там сторчали похилені хрести, червом поточені, сумні. Нараз заметушилися в непевній темряві могили якісь

тіни. Вийшли з них гієни шалені, зади-хані. Чупкаючи кіхтями по плитах при-ближались вони до Юліяна і обнюху-вали єго, позіхаючи та вискалюючи зуби. Він добув меча. Вони шарахнули враз по всім усюдам і штильгукаючи що мо-ци на злім-карку, щезли далеко в ту-мані пороху.

В годину ^{смерті} потім здивав у дебрі ди-кого бика. Він спустив роги і бив но-гою об землю. Юліян вимірив єму ко-шієм в саме горло. Воно потрощилось, немовби звір був з міді. Прижмуривши очі він вижидав смерті. Коли її від-крив, бика вже не було.

Єму стало ніяково, встидно. Якась висша власть нищила єго силу. Він за-думав назад вертати домів і повернув у ліс.

Стежка була замотана повоями. Він став рубати її шаблею. В тім шмигну-ла єму проміж ноги куна, через плечі скочила пантера, а змія окрутивши

довкола ясеня посунула в гору. З ясе-
невого листа позирала на Юліяна ди-
воглядна ворона, а тут і там появилoся
поміж гілєм множество ярко-палаючих
іскор, як колиб небо виспало на ліс
усі свої зорі. Були то очі звірів, ди-
ких котів, вивірок, сичів, попугаїв,
малп. *и т. д.*

Юліян пускав на них свої стріли;
пернаті стріли осідали, мов білі мотилі
на листю. Він узяв шпурляти в них ка-
мінем; каміне не торкнувши нікого па-
дало на землю. Він почав клясти на
чім світ стоїть, готов був наложити на
себе руку, кляв аж задихався, казився з
лютости. А всі звірі, яких він коли
небудь переслідував, появлялися тепер
перед ним і обступали єго тісним ко-
лом. Одні ставали на задніх ногах, дру-
гі знималися у весь ріст. Він стояв по
середині, блідий як смерть, не в силі
навіть повернутись. Добувши в кінці
последніх сил своєї волі зробив крок

наперед. Сейчас ті, що сиділи по деревах, розправили крила, ті, що чяпіли на землі, рушили з місця — всі проводили єго.

Гієни йшли перед ним, вовк і дик позаду. З правого боку кивав головою бик, з лівого повзла по траві вихлясом змія, а пантера вигинаючи спину поступала в перед тихими, широкими кроками. Юліян старався йти як найтихше, щоби їх не дразнити, а йдучи бачив, як з хащів виходили нові дики, лиси, змії, шакалі, медведі.

Юліян пустився бігти, вони побігли й собі. Змія сичала, вонючі звірі пускали слину. Дик клеваками своїми оббивав єму п'яти, вовк досягав єго рук волохатою мордою. Малюк викривляючись щипали єго, куна звивалася при єго ногах у клубок. Медвідь ланою на відлів збив єму з голови шапку, а пантера, що доси несла в п'еску стрілу, опустила єї з погордою на землю.

З їх рухів ворожих виднівся на-
сміх. Вони стріляючи на него з коса
своїми очима немов обдумували плян
пімсти. Оглушений бренькотом мух, по-
биваний хвостами птиць, душений заду-
хою він ішов з замкнутими очима, про-
стягаючи руки, мов сліпий, не в силі
навіть промовити: — Ласки! —

В тім роздалося піяне когута. Єму
відкликнулись другі. Робився день —
він пізнав понад померанчами верх сво-
єї палати. За тим побачив край поля
на три кроки перед собою червоні ку-
ропатви, що порпалися на стерни. Він
розіпняв свій плащ і закинув на них
мов сітку. Коли єго підняв, знайшов
одним одну куропатву і то вже від да-
вна (здохлу), зогнилу. Той завід обури-
в єго більше всіх других. Жажда крові
опанувала єго на ново. В браку звірів
він готов був мордувати людей.

Пробігши всі три тераси пхнув у
браму, но на сходах спімнув любу свою

жінку і єму стало легше на серці. Вона певно спить; він зробить їй несподіванку.

Знявши сандалі, рушив тихо клямкою і ввійшов. Шибки оправлені в олово притемнювали блідавий світ місяця. Юліян замотався в розкинене по землі шматє. Трохи дальше наткнувся на заставлений ще посудю стіл. „Певно вечеряла“ — сказав про себе і приступив до ліжка, що стояло в темнім куті покою. Станувши при нім нахилився над подушкою, де спочивали дві голови одна побіч другої. Він хотів обняти жінку і діткнувся устами борода.

Думаючи, що сходить з розуму, відскочив. Но сейчас вернув знов до ліжка і обмацюючи пальцями попав на довге волосє. Щоби впевнити себе в тім, що помилився, він повів з легка рукою по подушці. Тим разом була то борода, борода мужчини, мужчини, що лежав коло єго жінки!

В скаженому гніві кинувся на них з ножем. Заревів, як дикий звір, затупотів ногами, зашнівся. Атам затих. Трупи ражені в само серце навіть не ворухнулися. Він почав вслухуватись пильно в їх однакове майже храпанє, а в міру того, як воно слабло, продовжав єго якийсь другий з далека доходячий голос. З разу ледво чутний, жалібний той голос та протяжний, наближався, змігся, зробився страшний. З переляком пізнав Юліян у ньому рик старого, чорного оленя.

Він повернувся і єму видалось, що бачить у дверех мару своєї жінки з свічкою в руці.

Єї спровадив сюди шум поповненого вбійства. В миг ока вона зрозуміла все і жахом знята втікаючи випустила свічку.

Він підняв єї.

На ознак, з проколеними грудьми лежали перед ним єго батько й мати.

На їх велично-погідних лицах немов скривалася якась вічна тайна. Білі їх тіла, простирало, долівка, ба навіть осторонь в алькові завішений Христос зі слоневої кости — все те було сплямене, забризкане кровю. Червоний відблиск шиб в ту хвилю озарених сонцем освічував ті кроваві плями і розкидав їх ще більше по цілій світлиці. Юліян підходив до пари трунів, вмовляючи в себе, бажаючи себе переконати, що то неможливе, що він помилився, що бувають прецінь чудні подobenства. В кінці нахилився з осторожна, щоби як можна з близька оглянути старця. І під повікою не зовсім ще примкнутою побачив погаслу зіницю, котра спекла єго вогнем. Далі станув з другого боку ліжка, де лежав другий трун. Біле волосє закривало єму часть лица. Юліян підгорнув єго пальцями, підняв голову і довго-довго вдивлявся, підтримуючи єї кінцем закостенілої руки. В другій руці

була у него свічка. Кров спливаючи з матраца спадала каплями на поміст.

Під вечір він явився перед жінкою. Зміненим голосом велів їй передовсім не відзиватися до него, не зближати, а навіть не дивитися. Потім закликаючи благав сповнити всі його прикази, що мали бути невідмінні.

Похорони належало справити після поданих на письмі сказівок, які лишив на аналою в спальні покійників. Їїй відказав свій замок, своїх підданих, цілий свій маєток, не лишаючи собі навіть одяжнин, ні постолів, котрі він мав лишити в горі на сходах.

Ставшися причиною того злочинства, вона повинна сповнити волю Божу і тільки молитися за його душу, бо від тепер його нема вже на світі.

Мертцям справлено величавий похорон. Їїх зложено в монастирі, віддаленим від замку на три дні дороги. У спустеному на лице каптурі йшов з далека

за походом чернець. Ніхто не важився промовити до него. Через цілу службу він лежав хрестом проти головного входу, в поросі. Після похорону бачили его, як побрав ся по дорозі в гори. Він обертався кілька разів, а в кінці щез.

III.

Юліян пішов по світі о жебранім хлібі.

Він витягав по гостинцях руку до їздців, навколішках підходив до жінок, а ні, то ставав недвижно під ворітьми хуторів. Лице его залягав такий сум, що милостині ему ніхто не відмовив.

Щоби себе ще більше унизити, він починав розповідати свою історію. Тоді відбігали его всі хрестячись. По селах, де ему в друге вже доводилося бути, всі, скоро его пізнали, замикали перед ним ворота, відгрожувались ему, кидали в него камінням. Наймилостивіші ставили для него мищинку за вікном

замикуючи сейчас віконниці, щоби єго не видіти.

Всіми прогнаний він і сам став омилати людей. Годувався корінцями і ростинами, падалками і мушлями, що збирав по рінистих берегах.

Часом виринало перед єго очима множество дахів, збитих в одну купу, множество камянних веж, мостів, перехрестних темних улиць, відки доходив аж до него невгаваючий гук.

Спонуканий потребою побути між живими людьми, він заходив у город. Но звірячі вирази лиць, стукотня варстатів і холодні слова заморожували в нім серце.

В дні святочні, коли соборний дзвін від самої зорі радував весь народ, він дивився на міщан, що виходили зі своїх хат, на танці по майдананах, на пиво, що лилось з бочок на перехрестях улиць, на обвішані килимами князівські палати; а вечером зазиравав крізь долішні вікна

до хат, де за довгими столами родинними діди тримали на колінах внуків. Дусячись від здержуваного плачу, він знов забрався в поле.

З приливом любови приглядався понастівниках лошакам, пташкам на гніздах, комахам на квітках. Та всі вони за єго наближенєм утікали куди мога, ховалися наолохані, улітали чим швидше.

Він почав шукати самоти, но вітер доносив до єго вуха щось ніби хрпанє конаючого; надаючі на землю каплі роси нагадували єму другі тяжші каплі; сонце що вечера красило кровю-облаки; він що ночи убивав у сні родичів на ново.

Він пошив собі цвяшками понабивану волосіницю, обійшов на колінах усі каплиці побудовані на верхах гір. Но блеск храмів притемнювала немилосердна єго думка, мучила єго навіть під час покути й бичовань. Він не нарікав на Бога за те, що допустив єго до та-

кого вчинку, а прецінь попадав у росшуку, що міг се вчинити.

До власної особи чув таку відразу, що надіючись увільнитися від неї, наражався на небезпеченства. Ратував спараліжованих з вогию, дітей з глибокої пронасти. Пронасть викидала его назад, полумя не хапалось его.

Час не злагоджував муки. Вона ставала нестерпною. Він рішився вмерти.

Одного дня станув коло криниці. Нахилившись понад нею, щоби виміржувати глибіню води, побачив лицем в лице старця. Худощавий, з білою бородою старець той виглядав так мізерно, що Юліян не міг здержатися від сліз. Старець і собі заплакав. Не пізнавши самого себе Юліян пригадував собі мов крізь туман подібне лице. Нараз крикнув; то був его батько! і він уже не гадав навіть відбирати собі життя.

Чимало зійшов він країн двигаючи з собою важкий тягар спомнів. В

кінці приплився до одної ріки, де переправа була дуже небезпечна задля бистрої хвилі і широких болот прибережних. З давен давна не важився ніхто туди переправлятися.

Старий човен з примуленим задом еторчав передом своїм у очереті. Оглядаючи єго надібав Юліян і пару весел. Єму пришло в голову посвятити своє життя на службу другим.

Почав з того, що виснавав при одному березі рід греблі, по котрій мож було зійти до самого русла. Викочуючи величезні камені позаламував собі нігті; опираючи о живіт з трудом переносив їх з місця на місце, ховзався в намулі, стряг у нім, а пару раз був уже близький смерті.. Далі направив човен відломками корабельними, а з глини і пняків зладив собі хижу.

Пішла вість о переправі, появилися й подорожні. Вимахуючи хустками призивали вони з другого берега Юлія-

на. Він раз-два вказував у свій човен. Човен і так важкий заповнювано тягарями і всякого рода фантєм, не вчисляючи обладованих звірят, що часто полохались і тим ще більше спиняли переправу. Юліян не жадав за свій труд жадної заплати. Той або сеї добуде для него з бесаг) останки своїх харчів; дехто дарує зношену, непридатну вже одіж. Люде нечемні полаються було богопротивними словами. Юліян почне їх лагідно вговорювати, вони й єго поганьблять. Він за все їх благословляв.

Маленький столик, ослін, листєм випханий сінник, три глиняні кубки — от і все єго богацтво. Дві діри в стіні заступали місце вікон. З одного боку простягался непроглядні, калабанями закидані пустари; перед ним ріка котила свої зеленковаті хвилі. Весною сиру землю чути було гнилю. Потому знов вітер буйний збивав тумани пороху, що втискався всюди, каламутив воду, хру-

стів у зубах. Згодом налітали хмарами комарі, що ненастанно гуділи та кусали в день і в ночі. По черзі наставали люті морози, коли все каменіло, а м'ясна пожива ставала майже конечною потребою.

Нераз цілими місяцями не бачив Юліян і живої душі. Бажаючи перенестися споминами в свою молодість він часто прижмурював очі. Тоді ставав перед ним замковий двір з хортами на рундуці і службою в збройні. В оповитій виноградом альтанці появлявся знов хлопчик русявий, а поряд з ним закутаний у футро старик і дама в високому капелюсі. Нараз усе щезало, оставались тільки два труни. Він кидався лицем на постіль і повтаряв крізь плач:

— Ах! бідний батько! бідна мати! бідна мати! — І его огортав сон, під час котрого могильні привиди мучили его далі.

Одної ночі причулося єму, буцім то хтось єго кличе. Він насторожив вуха, та крім гуку хвиль не міг дочути нічого.

Аж ось той сам голос повторив :

— Юліяне! —

Голос доходив з другого берега ; задля ширини ріки видалось єму се незвичайним.

Голос озвався в третє :

— Юліяне! —

Він гудів грімко неначе дзвін церковний.

Юліян засвітив ліхтарню і вийшов з хижі. Скажений вихор ревів по ночі. Тут і там продирав глибоку нітьму срібний полиск розколисаних хвиль.

По хвили вагання Юліян розв'язав ливу. Сейчас притихла вода, легко понісся човен і причалив до другого берега, де вижидав якийсь чоловік. Він був закутаний в подерту верету. Лицем подавав на гіпсову маску, а очі єго світилися ясніше від угілля. Зблизив-

ми до него ліхтарню Юліян побачив, що він був покритий страшеним струпом — проказою. Та проте в поставі єго була якась королівська велич. Як тільки вступив він у човен, той так подався незвичайно під єго вагою. Сильний удар підняв єго знову. Юліян прийнявся веслувати. За кожним ударом весла піднимали напливаючі хвилі перед човна в гору. По обох єго боках помикала як скажена, чорнійша від чорнила вода. Вона раз пропастю опускалася, раз піднімалася горами, поверх котрих перескакуючи човен опадав несподівано в глибінь, крутячись тамки під напором вихру.

Юліян то в перед нагинався витягаючи руки, то запраючись ногами подавався в зад, повертаючи станом для більшого маху. Град сік єго по руках, дощ лився (за спину,) шалений вітер закирав у него дух, він опускав уже руки. Тоди човен плив за водою. Але ба-

чути, що ту ходить о річ важну, о обов'язок, котрий мусів бути сповнений, він знова брав весла до рук. І знов чути було удари їх серед клетоту бурі. Слабо присвічувала йому невеличка ліхтарня. Від часу до часу шибалась перед ним якась птиця і заслонювала єї світло. Але раз у раз він бачив зінці прокаженого, що стояв на затилку прямо, неподвижний як стовп.

Тяглось се довго, довго, довго!

Коли ввійшли в хижу, Юліян запер двері і побачив, що той сів уже на ослоні. Щось ніби простирало, що єго прикривало, сягало до пояса, а єго плечі, єго груди, єго руки худі щезали під лускою прищів і струнів. Глибокі борозди поорали чоло, а на місци носа була в него діра, як у зогнилого трупа. З посинілих уст єго добувалася густим туманом обридлива пара.

— Йісти! — промовив він.

Юліян дав єму, що мав — шматок

старої солонини і шкірку чорного хліба. Коли він то пожер, стіл, тарілку і ручку ножа вкривали такі самі плями, які були й на його тілі.

Потім сказав: — Пити! —

Юліян кинувся за своїм збанком. Коли взяв его до рук, пішов з него такий запах, що в него забилося серце, поширшали ніздрі. Було то вино; що за розкіш! Але прокажений простяг руки і вицідив духом цілий збанок.

Згодом озвався: — Мені зимно! —

Свічкою підпалив Юліян серед хати купу листя. Прокажений почав грітися. Він чяпів на землі, дрожав на цілїм тілі, слаб. Его очи не світилися вже, а з ран стікав гній. Він прошенотів завмираючим майже голосом:

— В твою постіль! —

Осторожно поміг ему Юліян дотягтися туди і накрив его сам парусом зі свого човна. Прокажений стогнав. Крізь его уста видко було ряд зубів, присні-

шене хрипінє потрясало єго грудьми, а живіт за кожним відсапом западався до самої сшпи.

Далі він примкнув повіки.

— В костях мойіх наче лід! Ляж коло мене! —

Юліян піднявши парус поклався на сухім листю коло него, бік при боку.

Прокажений мотнув головою.

— Роздягнися, най почую тепло твого тіла!

Юліян покидав шматє і голий, як єго мати на світ народила, поклався знов на постіль. Він почув, як шкіра прокаженого діткнулася єго боку. Вона була холоднійша від гадини і острійша від зубців шилки.

Юліян почав словами потішати єго, але він відказав задихуючись:

— Ах! умираю! присунься, огрій мене! не руками! ні! собою цілим! —

Юліян поклався на него як

довгий, лицем проти лица, грудю проти груди.

Міцно обняв єго тогди прокажений. Єго очи запалали нагло світом зорі, волосе видовжилося, як проміне сонця, віддих єго ніздрів став нахучий як запах рожі; з ватри піднявся туманом ладан, хвилі заспівали. Незмірна розкіш, надлюдська радість розлилася в душі обімлілого Юліяна. А той, що стискав єго в обнятах, виростав і виростав, досягаючи головою і ногами двох противних стін хижі. Нараз піднявся дах, отворилося небо, а Юліян знимався в лазурові простори, лицем в лице з Господом нашим Ісусом, що уносив єго в небо.

Ось вам легенда про святого Юліяна Милосердного, так більше менче, як я бачив єї змальовану на церковних шпбах в моім ріднім краю.

750=
Дук

ДЦК 77

виходить від 1889 року.

Доси вийшли:

- 1. Перебендя Т. Шевченка, з переднім словом Ів. Франка 10
- 2, 4, 7, 8, 9. Австро-руські спомини М. Драгоманова (буде далі). 50
- 3. Смерть Каїна, легенда Ів. Франка 10
- 5. З історії публичного виховання в сучасній Європі (містить: I. Наука теологічна в західній Європі М. Драгоманова, II. Програма початкового курсу історії релігій Фан-Гамеля; буде далі) 10
- 6. Листочки до вінка на могилу Шевченка в ХХІХ. роковини його смерті (містить: I. До історії аресту Шевченка в 1859 р. М. Драгоманова, II. Французький переклад „Катерини“ йогож, III. Поезії Шевченка в народніх устах, йогож, IV. Листи Шевченка до Залеского, варіанти супроти друкованих і примітки Залеского, подав Ів. Франко) 10
- 10. Легенда про святого Юліяна Милосердного, з французького переклад В. Сава 10